

III ACADEMIA 2007: KOGEMUSED INGLISMAALT

TUGISÜSTEEMIDEST KARJÄÄRIÕPPES BIRMINGHAMI NÄITEL

Ülle Haavasaar

Vastuvõtva organisatsiooniks oli ACADEMIA lähetuse ajal karjäärikeskus Birmingham & Solihull Connexions. Kohtusin erinevate spetsialistidega mitmesugustest organisatsioonidest. Minu jaoks olid meeldejäädavamad kohtumine Aston Villa jalgpalliklubis inimestega, kes koordineerisid ettevõtete ja koolide vahelist koostööd (Education Business Links) karjääriõppe vallas, samuti kohtumine JAC (Training & Development Consultancy Limited) spetsialistidega. Meeldis võimalus juhendada ühe rühma tööd ettevõttepäeval Turves Green poistekoolis. Huvipakkuvad olid nii ülikooli (University of Central England) karjäärikeskuse tööga tutvumine kui ka hommikupoolik erivajadustega inimeste kolledžis (Queen Alexandra College). Palju oli kohtumisi Birmingham & Solihull Connexions keskuse erivaldkondade spetsialistidega.

Kõige rohkem sain vajaliku infot igapäevatoeks koolis kohtumiselt õppekava nõustaja Helen Gatesiga. Mulle meeldis väga meetodika, kuidas uurida õppekava läbiva teema Karjäär käsitlemist erinevates õppeainetes. Töötades õppealajuhataja ja karjäärikoordinaatorina koolis annab see meetodika võimaluse vaadelda, kuidas on meie koolis olukord läbiva teema käsitlemisega erinevates kooliastmetes – eriti 2. ja 3. kooliastmes, kus erinevaid aineid õpetavad aineõpetajad.

Hetkel, kus Eestis on vaatluse all uus õppekava, sealhulgas ka karjääriõpe, annab see meetodika võimaluse viia läbi uurimusi erinevates koolides erinevatel spetsialistidel saamaks tõetruu materjali olukorrast.

Samuti oli minu jaoks oluline materjal, mille sain JAC treeningu- ja arenduskonsultatsiooni keskusest Aston Business Parkist. Keskus tegeleb 16–19- aastaste noortega, kes ei õpi kutset ega tööta ning on katkestanud õpingud koolis või kolledžis. Muljet avaldavad olid ankeedid, mille abil tehakse kindlaks isikuomadused ja sotsiaalsed oskused osalemaks erinevatel kursustel ja koolitustel.

Ankeetides *Ladders to Success* (Redelid edule) on toodud välja 16 põhilist võtmevaldkonda ning iga valdkonna kohta on olemas eraldi lehed, kus vastaja saab märkida iga valdkonna eesmärkide kohta teatud ajavahemiku vältel saavutatud tulemused.

Iga nädala kohta on personaalne tegevusplaan, kuhu noor märgib päevade kaupa kellaajaliselt tegevused, mis aitavad tal jõuda soovitud eesmärkideni, mis sai kirja eelmises edukuse tagasivaates.

Samuti tuleb iga päeva kaupa märkida plaanis: Mis oskused omandati? Mida tegevuses nauditi/ei nauditud? Mida ta tegi hästi? Milles vajab abi? Iga päeva kohta teeb märkused ka juhendaja.

Osaliselt saab sellist ankeetide süsteemi kasutada ka klassijuhataja või karjäärikoordinaator Eesti koolisüsteemis töös probleemsete noortega. Materjali saab kasutada ka tagasiside andmisel arenguveestlustel.

Samuti on minu jaoks huvipakkuv tabel, mida täidab juhendaja/õpetaja, kes saab noorte kohta hea ülevaate tema võimekusest ja valmisolekust teha tööd rühmas/kollektiivis, märkides ära, millest abi mingis valdkonnas vaadeldav vajab.

Töö, mida JAC keskus teha on äärmiselt põhjalik ja lähenemine igale noorele individuaalne – on võti, mis tagab edu. Seda julgen väita pärast tutvumist noorte võimalustega Aston Business Parki õppeklubis.

Oluline on ka kindlate reeglite kehtestamine koolitusel osalemise ja keskus viibimise ajal. Enamus noori aktsepteerib rangeid nõudeid (distsipliin, alkoholi ja narkootikumide mittetarbimine, vägivaldne käitumine kaaslaste suhtes jms).

Kolmanda positiivse kogemusena tooksin viibimise Queen Alexandra College'is, mille missiooniks on anda võimalusi vaegnägijatele ja teiste puuetega inimestele õppimiseks, elamiseks ja iseseisvaks tööks. Põhiline pakutav abi seisneb erinevates programmides: eluks ettevalmistus, praktiline treeninguprogramm aitamaks inimestel leida tööd pärast kolledžit; vaba aja, spordi- ja suhtlemisprogrammid aitamaks saada sõpradeks ning nautida oma elu hostelites õpelinna või selle lähedal. Minu arvates on spetsialistidel, kes tegelevad puuetega inimeste probleemide ning nende lahendamise, Queen Alexandra College'ilt palju õppida.

1. Õppekava läbiva teema ELUKESTEV ÕPE JA KARJÄÄRI PLANEERIMINE käsitlemise uurimine erinevates õppeainetes Connexions'i näitel

Birmingham & Solihull Connexions õppekava nõustaja soovitas läbi viia uuringut karjääriteema tegeliku käsitlemise kohta koolis.

- 1) Connexions'i keskus viis uurimuse läbi kolmel kooliastmel:
  1. Key Stage 3 – kuni 14-aastased õpilased
  2. Key Stage 4 – kuni 16-aastased õpilased
  3. Post – 16 kuni 19-aastased õpilased.
- 2) Eesti koolides võiks uurimust läbi viia samuti kolmes erinevas kooliastmes:
  1. 2. kooliaste – kuni 12–13-aastased
  2. 3. kooliaste – kuni 15–16-aastased
  3. Gümnaasium – kuni 18–19-aastased
- 3) Uurimuse läbiviimiseks koostati kõigi kolme kooliastme kohta tabelid eraldi iga õppeaine jaoks

4) Tabeli struktuur

	Eesmärgid õppekavast	Pädevused kooliastmel	antud	Õppeaine/moodus kuidas eesmärk täideti
1.				
2.				
3.				

5) Näide: Key Stage 3

	Learning outcomes	Example	Subject
1.	Identify and use a variety of sources of careers information, including ICT	Using: <ul style="list-style-type: none"> Libraries Career software The Internet Visitors and course descriptions 	
2.			
3.			

6) Näide kasutamisevõimalusest Põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekava (projekti) põhjal – 2. kooliaste

	Eesmärk	Pädevus	Õppeaine – moodus kuidas eesmärk saavutati
1.	Teadvustada oma huvisid, võimeid ja oskusi	<ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab enda omadusi, oskusi ja saavutusi võrdluses kaaslastega Võrdluses iseenda varasemate sooritustega 	Aineõpetaja täidab ühe õppeaasta kohta – <ul style="list-style-type: none"> Jah/ei? Kuidas?
2.			
3.			

NB! Kui aineõpetaja tabelit täidab, peab ta märkima ka klassi (2. kooliaste: 4./5./6. klass jne.)

7) Kokkuvõtte tegemine

- Aineõpetajate tabelites on võimalik erinevate kooliastmete kohta saada ülevaade, paigutades kõik saadud tabelit ritta –
  - kohe selgub, missugused eesmärgid on saavutatud/saavutamata;
  - missuguseid pädevusi õpilased omavad/ei oma.

Koolil on võimalik teha tulemuste analüüs ja sellest lähtuvalt planeerida aineõpetus, et õppekavas nõutav saaks omandatud.

2. Töö probleemsete noortega JAC treeningu- ja arenduskeskuses ja noormeestega Aston Business Park'i õpeklubis

Missioon: Aidata noorel jõuda enda jaoks parimani – *Helping you reach personal best.*

Sihtgrupp: 16–19-aastased, kes ei omanda kutseharidust ega tööta ning ei käi koolis ega kolledžis.

Programm: e 2 e – Education to Everybody

Eesmärk: Anda kvalifikatsioon ja tunnistus valitud õppeainetes ja toetada rahaliselt.

Erialad: müüriladumine
äri administreerimine
krohvimine
mootorsõidukid
jaemüük

Sportimisvõimalused: jooks
suusatamine
kaljuronimine

Tunnistused:

- esmaabi
- tervis ja ohutus
- kirjutamis- ja arvutamisoskus
- tööandja ootuste täitmine
- müüriladumine
- krohvimine
- administreerimine
- kodakondsus

Töölaste oskuste arendamine:

- suhtlemine
- tööotsimine (CV, avaldus, intervjuerimise tehnikad)
- võimalus proovida erinevaid valdkondi

Stipendium: Võimalus taotleda EMA (haridusülalpidamise) stipendiumi kuni 30 naela nädalas + lisavõimalused tulemuste eest

Mõned näited võimalustest:

1) Müüriladumise ja krohvimise kursused:

- Annab tööriistade kasutamise oskuse
- Annab oskused, mis on vajalikud tööks
- Sisaldab tööohutust

2) Äri administreerimise kursused:

- Annab oskused ja teadmised tööks kontoritingimustes
- Annab tööalase ettevalmistuse järgmistes valdkondades:
töö postiga

failidega
töö koopiamasinaga
kirjutamine ja sõnavara kasutus jms.

3) IT kursus

- Töö failide ja e-dokumentidega
- Graafikute loomine
- E-esitluse koostamine
- Veebilehekülje loomine
- *On-line* suhtlemine

Tööpraktika:

Kestus: 6 nädalat

Sagedus: 2 päeva nädalas

Võimalused:

- Mehhaanika
- Ehitus
- Lapsehooldus
- Töötamine loomadega – töö hobusetallis + ratsutamine
- Mootorite parandus
- Administreerimine
- Jaemüük
- Masinaehitus
- Laotöö

Kasutegur: suurendab võimalust saada tööd, leiab kajastamist CV-s

Läbiviija: elukutse esindaja (ei ole koolitatud õpetajaks)

Maksumus:

Näited:

Krohvimine - £ 9.50 tund (õpilase kohta) + £ 35 jalatsid, tööriided jms.

Töö hobusetallis - £ 12.50 tund + £ 16 saapad

NB! Kiibrid ja muud kaitsevahendid tasuta

IT - £ 10 tund

Õpilaste vajaduste väljaselgitamine

***Ladders to success* – Redelid edule**

1. Valdkonnad mida vaadeldakse; võtmetegevuste kirjeldused:

1. Aja kasutamine
2. Temperamendi ja käitumise kontrollimine
3. Kõnekasutus erinevates suhtlussituatsioonides (eakaaslased, täiskasvanud jne.)
4. Meeskonnatöö oskused
5. Enesetundmine ja enesega toimetulek

6. Enese motiveerimine
7. Esinemisoskused ja positiivne imidž
8. Otsustamine
9. Eesmärgi kindlaks tegemine edaspidiseks eluks
10. Töökogemused
11. Kirjaoskus
12. Arvutusoskus – algtase
13. Arvutusoskus – edasijõudnud
14. Määriladumine
15. Administreerimine
16. Valmisolek tööks

2. Iga valdkonna jaoks on eraldi kontrolllehed, kuhu saab eesmärkide järele märkida, kui see on saavutatud

3. Näide kontrolllehest noorele: Valdkond – Aja kasutamine

- õppida ütleva kellaaega õigesti kasutades 12 tunniga kella.
- õppida ütleva kellaaega õigesti, kasutades 24 tunniga kella
- kuidas panna äratuskella äratama
- kalendri kasutamise oskus aja planeerimiseks
- kolme lühiajalise ülesande või sõidu jaoks vajamineva aja määratlemine
- bussi ja muude sõidugraafikute kasutamise oskus
- mida teha hilinedes
- määratleda 3 põhjust, miks on tähtis olla kohal õigeaegselt
- vaheaegadelt/ pausidelt õigeks ajaks tagasi jõudmine
- oskus teha asju tähtajale vastavalt
- oskus panna ülesandeid/ kohustusi tähtsuse järgi järjekorda
- osalemine treeningus iga päev

4. Üldinfo enda töölemineku valmisoleku määramiseks saab noor täites kokkuvõtva kontrolllehe 15 ankeedist kokkupandud olulisematest küsimustest

Lisainfo: www.jactraining.com

5. Lisavõimalus

Kui on soov saada kogu originaalmaterjali, teata sellest meiliaadressile:

ylle62@hotmail.ee

3. QUEEN ALEXANDRA COLLEGE

1) Fakte:

- QAC toetab 150 õppurit, alates 16. eluaastast (pimedad, vaegnägijad või muu puudega)
- Uutes hoonetes on kaasaegsimeid tehnoloogiasid; jõusaal, arvutid, raamatukogu pimedatele spetsiaalsete arvutitega
- Võimalused kunsti, muusika ja näitlemisega tegelemiseks
- Õppimine väikestes gruppides
- Suur valik programme
- Hea valik praktilisi tööprogramme, et aidata inimestel leida tööd pärast kolledžit (erinevate siltide valmistamine, ka koos pimedate kirjaga; jalgratate remont jms)
- Erinevad spetsialistid: kõne- ja keeletterapeudid, medõed, nõustajad ja liikumistreenerid
- Palju toetajaid nii eraisikute kui ka äriettevõtete hulgas – valitsuselt saadav raha ei kata kõiki kulusid
- Teenused, mida pakutakse – kepid pimedatele, sildid/märgid asutustele, sildid pimedate kirjas, varuosad Norton mootorratastele ja JCB kaevemasinatele, jalgratate remont Harborne'i remonditöökojas
- Majutus: hostelid, erinevad majad (majutus üksinda toas; majades võimalus valmistada koos toitu, tehes ise ostunimekirju ja käies poes)

2) Tasumine õppimise eest QAC-s

16-25-aastased – Õppe- ja oskuste osakond
25-aastased ja vanemad – Tööhõiveamet
18-25-aastased – Tööhõiveamet ja Connexions'i keskus leiavad sobiva võimaluse

3) Koostöö partnerkoolide ja –kolledžitega

Kesk-Inglismaa Ülikool Birminghamis
Bournville'i Kolledž

3) Programm: Advance 2 work

- **Missioon:** Kogenud treenerid, töökonsultandid ja meetodid aitavad liikuda töö ja eduka tuleviku suunas
- Ainulaadne isiklik tööprogramm (PEP) igale programmis osalejale: toetus; oskuste arendamine; töökogemus; töö otsimine, et suurendada võimalust leida ja saada tööd, mida inimene soovib
- Aidata kindlustada töö läbi finantsolukorda.
- Kulud katab töö- ja pensioniamet